

Vid Hribar i Patrik Sečen donose u ZKM predstavu o usamljenosti u obitelji

Autori predstave "Nikaragva"

Prije su samo mladima govorili da su digitalni ovisnici, sad su to svi

Predstava Vida A. Hribara u režiji Patrika Sečena prikazuje se 2. listopada i postavlja pitanje: zamjenjujemo li bliskost postupno nečim drugim?

LANA RIBARIĆ

Vid Adam Hribar autor je predstave "Nikaragva", koju će ZKM premijerno izvesti 2. listopada. Predstava u režiji Patrika Sečena svjetlo upire upravo u temeljnu društvenu zajednicu, usredotočujući se, među ostalim, na krizu melankolije i komunikacije. Uvid u teme predstave dao nam je Hribar, otkrivši nam svoje najbližije literarne sugovornike i razlog zašto je svoj tekst nazvao "Nikaragva". Svoj doživljaj teksta podijelio je i Sečen, davši svoj sud o aktualnosti predstave te stavivši likove u kontekst vremena u kojem živimo.

Godine 2023. izvedena je Vaša predstava "Hiromi". Na koji način je ta 'obiteljska priča' povezana s ovom?

Hribar: Hiromi je izvedena u Teatru Itd u mojoj režiji. Ona je kronološki i stilski nastavak Nikaragve u kojem pratimo sina, oca i djeda u suživotu s japanskom klaviristicom. "Nikaragva" osvjetljava događaje koji su prethodili. Volio bih pogledati te dvije predstave jednu za drugom. Obitelj je zajednička okosnica tih dviju drama jer sam njome fasciniran i jer me se prije svega jako tiče. Obitelj je kao pirandellovsko kazalište u kojem svakodnevno glumimo i nanovo proizvodimo uloge koje su nam dodijeljene. Također, neki dio identiteta čuvamo od te obitelji, a u isto vrijeme neki dodijeljeni dio identiteta zauvijek nosimo sa sobom. Ja kao najmlađi član svoje obitelji sa 70

godina ću i dalje biti najmlađi i to, koliko god se trudio, ne mogu anulirati.

Tematizirate raspad obitelji. Je li raspad osnovne zajednice pokazatelj dekadencije društva?

Hribar: Ova drama prethodi krizi dekadencije o kojoj pričate, možda je više kriza melankolije, trenutak u kojem prošlost postaje sve što imamo. Iako su mi drame očističene bilo kakvih natruha vremena u kojem se odvijaju, energetski se zbiva negdje krajem 2000-ih, dakle netom prije nego što će srednjim i starijim generacijama mobitel ući u život na velika vrata kao jedino mjerilo i jedini pogled u svijet. Godine 2008. još si mogao čuti žalopojku "vi mladi ste samo na tim mobitelima", danas to nećeš čuti ni od koga jer su svi postali heroinsko-digitalni ovisnici.

Moju dramu čine roditelji koji su orfejevski zagledani u sretnu prošlost, djed koji je u vedroj rekapitulaciji vlastitog života i djece koja se bez ikakvih koordinata pokušavaju svatko za sebe snaći u nepoznatom svijetu. Raspad obitelji ipak vidim kao romantičnu sintagmu jer iza nje leži mogućnost ponovnog sastavljanja.

U najavi predstave stoji: "Kao što su Beckettovi likovi otpadnici građanskog društva, tako su likovi ove predstave otpadnici jedne obitelji". Jeste li iz njegovih literarnih postupaka i tema crpili inspiraciju za oblikovanje "Nikaragve"?

Hribar: Uz Harmsa mi je Beckett najbližiji literarni sugovornik prije svega jer se i sam divim i

iznova čudim ljudima. I dalje sam onaj mali petogodišnji Vid koji nepristojno bulji u ljude u tramvaju, ne mogu se izliječiti od te znatiželje. Čovjek mi je i dalje egzotično stvorenje iz enciklopedije, koliko god svakodnevni ljudski dispozitiv bio dosadan. Ipak, kad krenem pisati vodim se vlastitim instinktima i unutarnjim ritmom kojeg diktiraju likovi.

Često se citira Tolstojeva misao iz "Ane Karenjine" da su sve sretne obitelji nalik jedna na drugu, a da je svaka nesretna obitelj nesretna na svoj način".

Hribar: Koliko god taj citat bio klišeiziran, sjetim ga se svako malo. Dobar citat mora biti efektan, a kad nešto igra na efekt, onda i sakriva dio istine. Rekao bih da je sreća kompliciranija od nesreće i da ima jednako beskonačno nijansi. Nesreća je s druge strane preteška riječ jer u

raznim obiteljskim kontekstima ljudi pronalaze način da idu dalje. Za ovu dramu prigodnija je anegdota iz Annie Hall: Čovjek se žali psihijatru da mu je brat psihički bolestan, naime, uvjeren je da je kokoš. Kad mu psihijatar kaže "dovedite ga pa ću ga izliječiti", čovjek mu kaže "Nikako! Pa trebaju mi jaja!" Za mene taj židovski vic pogađa srž iracionalnosti odnosa unutar obitelji.

U najavi predstave rečeno je da su likovi "zahvaćeni melankolijom, zaglavljani u prošlosti, i u neprekidnom strahu oko pitanja što će budućnost donijeti". Mogu li lijev za ono što ih mora proći u razgovoru?

Hribar: Da bismo bili dobri ljudi (a i dobri umjetnici) moramo slušati i čuti jedni druge. "Nikaragva" je dobrim dijelom drama o komunikaciji, o slušanju. U toj komunikaciji postoje tri razine: nerazumi-

"Obitelji su poput pirandellovskih kazališta. Tamo svaki dan glumimo i nanovo stvaramo dodijeljene nam uloge"

jevanje, nesporazumjevanje i podrazumjevanje. Nerazumjevanje se događa između dvoje ljudi koji pričaju drugim jezicima. Nesporazumjevanje se događa između ljudi koji se pokušavaju shvatiti, ali im nikako ne ide. Podrazumjevanje je najsebičnija i najgora kategorija utoliko što je i najsvjesnija. Ljude iz "stalnog postava" naše stvarnosti ne vidimo više kao ljude nego kao puku okolnost vlastitog života. Nikada se ništa ne smije podrazumijevati. Sreća i ljubav su mišići koji lako atrofiraju.

Djelu ste, s obzirom na tematiku koju obrađuje, dali neočekivano ime.

Hribar: Da sam Nikaragvanac možda bi dramu nazvao Hrvatska. Naišao sam nedavno na podatak da postoji njemački eksperimentalni film iz 60-ih godina koji se također zove "Nikaragva", a isto tako nema nikakve veze sa tom državom. Jako me razveselio taj podatak, došao mi je kao potvrda da nisam lud, dapače.

Što ste, pročitavši "Nikaragvu", prepoznali u tome tekstu? Što Vas je u tekstu zaintrigiralo i potaknulo da ga se "primite"?

Sečen: Ton "Nikaragve" prožet je apsurdom i ironijom. Drama secira osjećaj manjka smisla i različite oblike ljudske borbe s tim osjećajem, što je i duhovito i tragično. Govori o strategijama preživljavanja, mehanizmima nošenja sa traumom, frustracijom i manjkom emocionalne povezanosti. Likovi zarobljeni u tim stanjima postaju hiperbole, stavljeni su pod povećalo i zbog toga djeluju smiješno, groteskno i neugodno poznato. Na njihove strategije preživljavanja nadovezuju se i pitanja preuzimanja odgovornosti i straha od promjena. Koliko dugo možemo prebacivati odgovornost na nekoga ili nešto izvanjsko, zašto trpimo neugodnu, ali poznatu situaciju umjesto da poduzmemo nešto i pokušamo je promijeniti...

U čemu će publika osjetiti Vaš redateljski potpis?

Sečen: Bavio sam se stvaranjem prostora inspiriranog idejom kolektivne disocijacije i postavljanjem teksta kao žanrovskog hibrida s elementima komedije, tragedije, sitcoma i fantazmagorije.

Što "Nikaragva" govori o trenutku u kojem živimo?

Sečen: Likovi u "Nikaragvi" jako su usamljeni, nisu sposobni iskreno komunicirati čak niti s članovima obitelji, ne razumiju tuđe osjećaje dok od vlastitih bježe u prošlost, u konstruirana sjećanja, intelektualiziranje... Zanimljiva mi je ta nemogućnost ostvarivanja prave bliskosti jer danas dijelom živimo u digitalnim svjetovima koje dizajniramo sami. Disocirani smo u ekrane, a virtualne stvarnosti u kojima bliskost ne postoji postaju nam bitne kao i ova zajednička. Čini mi se važnim razmišljati o tome što je potrebno za bliskost, koliko smo je sposobni osjetiti i zamjenjujemo li je postupno nečim drugim. □

Glumica Petra Svrtan u "Nikaragvi", prvoj ovosezonskoj premijeri u ZKM-u